

Wessman

19.4.2018

83/10/2018

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Valiokuntakuuleminen 20.4.2018

HE 40/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

KT lausuu kantanaan seuraavaa:

Henkilöstövaikutukset

KT Kuntatyöntajat näkee ongelmallisena lakiluonnoksen 37 §:n, jonka mukaan henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Säännös muuttaisi huomattavasti päiväkodin henkilöstön rakennetta nykyisestä ja johtaisi KT Kuntatyöntäjien arvion mukaan tuhansien lastenhoitajien irtisanomisiin ja kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien saatavuusongelmiin. Pula kelpoisista varhaiskasvatuksen opettajista johtaisi toistuviin tilapäisiin poikkeamiin kelpoisuusvaatimuksista ja lakiluonnoksen 33 §:n mukaiseen määräraikaisten työsuhteiden käyttöön ja tämän myötä henkilöstön lisääntyneeseen vaihtuvuuteen.

Esityksen arvion mukaan henkilöstörakenteen muuttaminen tulee kasvattamaan kuntien päiväkotitoiminnan kasvatustieteiden kandi- ja sosionomien määrää yhteensä 9 000 henkilön verran sekä vastaavasti vähentämään lastenhoitajien määrää 9 000 henkilön verran. KT Kuntatyöntäjien arvion mukaan henkilöstörakenteen muuttaminen uuden mitoituksen mukaiseksi tulee kasvattamaan kunnallisen päiväkotitoiminnan kasvatustieteiden kandi- ja sosionomien määrää yhteensä arviolta 9 500 henkilön verran sekä vastaavasti vähentämään lastenhoitajien määrää arviolta 9 500 henkilön verran tämän hetken tilanteen mukaisesti laskettuna. Arvio perustuu Tilastokeskuksen kuntasektorin palkkatilastoon (lokakuu 2016). Arviossa on mukana vain kunnallinen varhaiskasvatus. Henkilöstömitoitust muutokset tulisivat koskemaan myös yksityisiä varhaiskasvatuksen järjestäjiä.

Vuoteen 2030 mennessä kuntien varhaiskasvatuksesta eläköityä arviolta 9 000 lastenhoitajaa. Koska varhaiskasvatuksen opettajia ei ole saatavilla, tänä aikana kunnalliseen varhaiskasvatukseen tullaan rekrytoimaan uusia lastenhoitajia. Koska kaikki nykyisen mitoituksen mukaiset lastenhoitajat eivät jää vielä siirtymäajan puitteissa pois työelämästä, ehdotettu henkilöstön rakennemuutos johtaisi tuhansien lastenhoitajien irtisanomisiin. Tulevan sote- ja maakuntaudistuksen myötä kunnilla ei tule olemaan tarjolla

lausunto18083cw.docx

lastenhoitajille muuta koulutusta, ammattitaitoa ja kokemusta vastaavaa työtä.

KT Kuntatyönantajat pitää ehdotettua siirtymäaikataulua liian lyhyenä ja katsoo että, mikäli päiväkodin henkilöstön rakennemuutos toteutetaan, siirtymäaikaa tulisi pidentää. Tällä voitaisiin välttää osa irtisanomisista.

Kelpoisista lastentarhanopettajista on jo tällä hetkellä pulaa. Avoimiin vakansseihin ei ole tarpeeksi päteviä, kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita saatavilla. Tästä syystä vakansseja hoidetaan epäpätevällä henkilöstöllä. KT:n työvoimavajakyselyn mukaan lastentarhanopettajien työvoimavaje oli kuntasektorilla 2,1% (240 vakanssia) marraskuussa 2017. Luvussa on huomioitu pelkästään kokonaan hoitamatta olevat vakanssit. Todellisuudessa pula pätevistä kelpoisuusvaatimukset täyttävistä lastentarhanopettajista on moninkertainen. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla puhutaan yli 600:n pätevän lastentarhanopettajan vajeesta.

KT:n työvoimavajakyselyn avokysymyksistä käy ilmi, että erityisesti pienissä kunnissa pätevän henkilökunnan rekrytointi koetaan haasteelliseksi. Pätevien kelpoisuusvaatimuksien täyttävien hakijoiden saatavuus koetaan myös erityisen vaikeaksi ruotsinkielisellä puolella. Sijaisuuksiin on koko maan tasolla myös lähes mahdotonta saada pätevää henkilöstöä.

Ei ole myöskään takeita siitä, että siirtymäajan aikana valmistuu riittävästi varhaiskasvatuksen opettajia. Lakiesityksen mukaan eläköityviä lastentarhanopettajia olisi vuoteen 2030 mennessä 3 730 (yliopistopohjainen koulutus + sosionomi AMK). KEVA:n selvityksen (Kuntien ja valtion työntekijöiden eläköitymisennuste 2017-2036) mukaan vuoteen 2031 mennessä eläköityvien lastentarhanopettajien määrä olisi 6 236. Esityksessä on myös tuotu esiin, että lähes puolet kaikista valmistuneista lastentarhanopettajista (yliopistojen ja sosionomien AMK) ei siirry varhaiskasvatuksen alalle. Tämä on huomioitava arvioitaessa kelpoisten lastentarhanopettajien saatavuutta. Esityksessä ei myöskään ole otettu huomioon, että omassa kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien lukumäärä vähenee rajusti. Esimerkiksi viimeisten kymmenen vuoden aikana kunnallisten omassa kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien määrä on puolittunut (vuonna 2008 perhepäivähoitajia oli n. 10 900 ja tällä hetkellä n. 5 000). Mikäli tämä kehitys jatkuu, tuo se lisää lapsia päiväkotien varhaiskasvatuksen piiriin. KT katsoo, että todellinen koulutustarve on huomattavasti suurempi kuin laki-esityksessä esitetty arvio.

KT Kuntatyönantajat vaatii, että mikäli muutos henkilöstön rakenteen osalta toteutetaan tulisi kaksi kolmasosaa työntekijöistä olla joko varhaiskasvatuksen opettajia tai varhaiskasvatuksen sosionomeja. Näiden ammattiryhmien keskinäistä suhdetta ei ole tarpeen määritellä tarkemmin.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen kohdassa 4.1 Taloudelliset vaikutukset sanotaan, että palkkakustannukset kunnissa olisivat vuonna 2030 yhteensä arviolta 39 miljoonaa euroa korkeammat kuin vuonna 2017. Kuntasektorin palkkatilaston mukaan laskettuna lastentarhanopettajien työnantajakustannus on noin 39 600 euroa vuodelta ja lastenhoitajan noin 35 300 euroa, vuoden

2017 tasoon korotettuna. Palkkakustannuksissa on huomioitu nykyiset kilpailukyky sopimuksen aiheuttamat muutokset. Muutoksen vastaa noin yhtä prosenttia varhaiskasvatuksen vuosittaisista kokonaiskustannuksista.

KT Kuntatyönantajat pitää esityksen arviota palkkakustannusvaikutuksesta liian alhaisena. KT Kuntatyönantajien arvion mukaan henkilöstörakenteen muuttaminen tulee kasvattamaan kunnallisen päiväkotitoiminnan varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien määrää yhteensä arviolta 9 500 henkilön verran sekä vastaavasti vähentämään lastenhoitajien määrää arviolta 9 500 henkilön verran tämän hetken tilanteen mukaisesti laskettuna. Palkkakustannukset kunnissa olisivat vuonna 2030 yhteensä arviolta 49,4 miljoonaa euroa korkeammat kuin tällä hetkellä. Tilastokeskuksen kunta-sektorin palkkatilaston (lokakuu 2016) ansiotietoihin perustuen varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin työvoimakustannus on noin 41 200 euroa vuodessa ja lastenhoitajan noin 36 000 euroa vuodessa. Palkkakustannuksissa on huomioitu kilpailukyky sopimuksen aiheuttamat muutokset työnantajien sosiaalivakuutusmaksuihin (käytetty VM:n ennustetta vuodelle 2021). Palkkakustannusten muutos vastaa 2,3 prosentin korotusta varhaiskasvatuksen vuosittaisiin henkilöstökustannuksiin. Palkkakustannusten ja henkilöstön lukumäärien muutokset on laskettu tämän hetken tasossa. Todellinen kustannusvaikutus tulee olemaan huomattavasti suurempi.

Mikäli varhaiskasvatuksen opettajat ja varhaiskasvatuksen sosionomit eriytetään omiksi ammattiryhmiksi ja varhaiskasvatuksen kelpoisuusvaatimuksia yleisestikin korotetaan, voivat nämä toimenpiteet johtaa näiden ammattiryhmien palkkakustannusten nousuun. Näitä ei ole otettu huomioon esityksen taloudellisissa vaikutuksissa.

KT Kuntatyönantajat korostaa, että lakimuutoksesta aiheutuva palkkakustannusten nousu tulee kompensoida kunnille täysimääräisenä.